

Till kommunfullmäktige i Danderyd

Motion om att utarbeta säkra rutiner för hur tips och klagomål från anställda och allmänhet ska tas emot, och hur de ska hanteras, och undersöka om kommunen kan installera en tips- och klagomålsfunktion på nätet, som garanterar anonymitet, och upphandla en tjänst som kan ta hand om inkomna klagomål.

De flesta som har kännedom om missförhållanden vill och måste få vara anonyma. Orsaken till detta är risken för allvarliga repressalier och obehag av olika slag. Ett närliggande och bra exempel på detta är de tre läkarna som slog larm om Macchiariniskandalen. De utsattes för en omfattande förföljelse och avståndstagande från chefer och kollegor i sin kamp för att hindra, att fler patienter kom till skada.

Man kan med fog hävda, att mycket av de missförhållanden som avslöjats i vårt land inte hade kommit fram, om alla de som tipsat tvingats träda fram med namn. Själva förutsättningen för deras deltagande har varit anonymitet, alternativt källskydd. Säkerheten för en person som tipsar en tidning är stor. Det är ett grundlagsbrott att lämna ut källor.

För två år sedan kom ett kuverterat, frankerat och adresserat anonymt brev till flera av Danderyds fullmäktigeledamöter. Under rubriken ”Fråga om anmälan 2015 om misstanke om korruption”, aktualiserade en fullmäktigeledamot (MP) ärendet genom en interpellation till kommunstyrelsens ordförande.

I fullmäktige framfördes den häpnadsväckande uppfattningen, att ett anonymt brev ska man kasta i papperskorgen. Självklart ska en fullmäktigeledamot, som arbetar på uppdrag av Danderydsborna, aldrig kasta ett till sig adresserat brev i papperskorgen, oavsett det är undertecknat eller anonymt, särskilt inte om det innehåller synpunkter på kommunens hantering av ärenden. Det framkom också att brevet, som lämnats in för två år sedan, hade placerats i en pärm på kontoret, och att ingen bedömning eller utredning hade initierats. Brevet hade överhuvudtaget inte behandlats.

Samma dag som ovanstående fullmäktige och dagarna därefter, kom ett nytt brev med diverse uppgifter också detta kuverterat, frankerat och adresserat till ett antal fullmäktigeledamöter. Med anledning av detta ställde Danderydscenterns gruppleddare följande fråga till kommunledningskontoret: Vad gör vi konkret med visselblåsarbrev? Hon fick svaret ”Dessa hanteras i enlighet med kommunens styrdokument Regler för att undvika mutor och korruption samt regler för representation antagna av kommunfullmäktige 2016-12-19 § 133.”

Detta vet givetvis för frågeställaren, gruppleddaren, som återkom: men min fråga var, vad gör vi konkret med ett visselblåsarbrev? Vem avgör t ex hur det brev som jag lämnade in till klk:s registratur i måndags ska hanteras? Motiveras och dokumenteras ställningstagandet? Något svar på detta har inte kommit, och vi utgår därför från att det inte görs någonting. I det styrdokument som kontoret hänvisar till finns också en lucka. Det står ingenstans hur Danderydsbor i gemen ska anmäla ett klagomålsärende.

Det är naturligtvis djupt otillfredsställande, att inkomna klagomål bara läggs till handlingarna. På något sätt måste de bedömas och hanteras. Man bör också dokumentera vad som gjorts. Förklaringen kan vara den, att just dessa brev berör ett antal förtroendevalda i ledande ställning. Eftersom det inte finns något reglemente som styr vad tjänstemännen ska göra, kan de inte göra någonting. De kan inte utan reglemente eller uppdrag från den politiska ledningen sätta igång eller beordra en utredning.

”Regler för att undvika mutor och korruption samt regler för representation” som kontoret ovan hänvisar till behandlades alltså i fullmäktige 2016-12-19. I tjänsteutlåtandet står ”Revisorerna rekommenderade bl.a. att kommunen reviderar riktlinjerna för att undvika mutor och bestickning och att kommunen vid revidering också utarbetar rutiner för hantering av tips från anställda och **allmänheten** (vår fetstilsmarkering) gällande eventuella avvikelser från regler och rutiner.” Vidare står ”Även om ett visst agerande inte är direkt olagligt kan det vara förtroendeskadligt och reglerna ska i detta avseende ge konkret vägledning”.

I tjänsteutlåtandet står vidare ”Under arbetets gång har övervägts huruvida en s.k. visselblåsarfunktion bör inrättas i kommunen...” Vidare ”Sett i förhållande till administrativa resurser och systemstöd som en sådan funktion fordrar, bedömer kommunledningskontoret att det i dagsläget är tillräckligt med kommunens befintliga kanaler för allmänhet och leverantörer med flera som vill anmäla missförhållanden. Reglerna har dock kompletterats med en enklare visselblåsarfunktion för att klargöra att även anställda och förtroendevalda har möjlighet att anmäla oegentligheter.”

I det dokument som antagits finns ett avsnitt med rubriken ”Misstankar om allvarliga oegentligheter eller brottslighet - visselblåsarfunktion” (punkt 4). I detta avsnitt omnämns endast förtroendevalda och tjänstemän. Ingenting står om allmänheten. Visselblåsarfunktionen är dessutom sådan att den som har synpunkter ska ta upp eventuella misstankar om oegentligheter med sin chef, förtroendevalda med sitt partis gruppleddare.

Om en anställd av olika skäl inte vill kontakta sin chef med sina misstankar om allvarliga oegentligheter eller brottslighet kan han eller hon vända sig till kommundirektören eller kommunjuristen för vidare utredning och ställningstagande. Det innebär att det inte finns möjlighet att tipsa anonymt. Det finns inte heller någon instruktion för hur allmänheten skall göra om de vill anmäla något. Det finns inte anvisat några ”befintliga kanaler”. Detta är djupt otillfredsställande.

Något nytt har också tillkommit. Under hashtaggen metoo, tystnadtägnning, visjungerut, medvilkenrätt, imaktenskorridorer, teknisktfel, deadline och många fler berättar en stor mängd kvinnor om vad de utsatts för inom en rad olika verksamheter. Det gäller allt från otrevliga sexuella anspelningar och sexuella trakasserier till rena våldtäkter. Det är outhärdliga berättelser, som väcker förtvivlan.

Det är också förfärligt att läsa de uppseendeväckande berättelserna om hur de flickor/kvinnor som vågat be om hjälp bemötts av sin närmaste chef, högsta chef eller ledningen för verksamheten. De har nonchalerats, uppmanats att bortse från vad som hänt, och hotats med repressalier om de för det som hänt vidare.

Detta gör det än mer angeläget att se till, att vi har utarbetade och säkra rutiner för hur man ska göra om något händer.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi kommunfullmäktige besluta uppdra åt kommunstyrelsen

att utarbeta säkra rutiner för hur tips och klagomål ska tas emot, och hur de ska hanteras.

att överväga att sätta upp tipsarlådor där allmänhet, anställda och förtroendevalda anonymt kan lämna in tips och klagomål.

att undersöka om kommunen kan installera en tips- och klagomålsfunktion på nätet som garanterar anonymitet.

att lägga ut på hemsidan hur man även kan lämna tips och klagomål anonymt.

att undersöka om kommunen kan upphandla en tjänst till vilken kan skickas tips och klagomål för utredning och ersätta detta per ärende.

att komplettera kommunens reglemente

Danderyd den 30 november 2017

Siv Sahlström (C)